

4. Kafli – Menning og samfélag - *Kultura i społeczeństwo*

Orðaforði - bls. 52-63

Orð og hugtök	Pólska	Útskýringar
afþreying	rozrywka, relaks	- to, co służy odprężeniu, wypoczynkowi-
félagsþjónusta	pomoc społeczna	- jedna z instytucji polityki społecznej państwa, której głównym zadaniem jest pomoc osobom i rodzinom w radzeniu sobie w trudnych sytuacjach życiowych, jakich nie mogą one same pokonać przy wykorzystaniu swoich możliwości, uprawnień i własnych środków -
framburður	wymowa	- sposób wymawiania dźwięków lub wyrazów; charakterystyczne cechy artykulacji ludzi danej narodowości lub danego regionu -
framleiðsla	produkcja	- zorganizowana działalność mająca na celu wytwarzanie jakichś towarów, usług lub dóbr kultury; też: to, co zostało wytworzone -
færni	umiejętność, zręczność	- praktyczna znajomość czegoś, biegłość w czymś -
gildi	wartość, ważność	- to ile coś jest warte, także legalne, czyli zgodne z prawem; zasady i przekonania będące podstawą przyjętych w danej społeczności norm etycznych -
handafl	-	- siła uzyskiwana z pracy ręcznej wykonywanej przez człowieka-
hefðir	zwyczaje	- powszechnie przyjęte, tradycyjne sposoby postępowania w pewnych okolicznościach -
heimskautaslóðir	obszary podbiegunowe	- do obszarów podbiegunowych zaliczamy Arktykę i Antarktydę-
heimsmynd	światopogląd	-zespół czyichś poglądów na świat i na życie, wpływający na jego zachowanie; nasz sposób spoglądania na świat, występujące wokół nas- Jeśli wychowałeś się na Islandii, to najprawdopodobniej postrzegasz świat z perspektywy islandzkiego społeczeństwa.

iðnvænt ríki	kraje uprzemysłowane	Jedna z grup państw charakteryzujących się dobrze rozwiniętą gospodarką rynkową i wysokim dochodem PKB na jednego mieszkańca. Islandia to przykład kraju uprzemysłowanego.
jafnrétti	równouprawnienie, równość	- równość wobec prawa, korzystanie z jednakowych praw -
jarðarbúar	mieszkańcy Ziemi	- wszyscy bez wyjątku ludzie zamieszkujący naszą Ziemię -
kynhlutverk	role płci	Określony zbiór oczekiwań, praw i obowiązków w stosunku do osób określanych mianem mężczyzn lub kobiet, zależnie od istniejących w danym społeczeństwie uznanych wzorów kobiecości i męskości. Np. w Szkocji mężczyźni często chodzą w spódniczkach. W wielu krajach kobiety noszą burki (ubiór zakrywający całe ciało o czasem również twarz).
kynslóð	pokolenie	grupa ludzi będących mniej więcej w tym samym wieku; ogół ludzi ukształtowanych przez podobne lub te same przeżycia, doświadczenia itp
landbúnaður	rolnictwo	- dziedzina gospodarki obejmująca uprawę ziemi i roślin oraz hodowlę zwierząt -
landslag	krajobraz	- przestrzeń powierzchni ziemi widziana z pewnego punktu; obszar wydzielony ze względu na swoje charakterystyczne cechy przyrodnicze, topograficzne itp
matarsóun	marnowanie żywności	Ludzie często wyrzucają żywność przydatną jeszcze do spożycia. Szacuje się, że Islandczycy wyrzucają około 30% jedzenia zakupionego lub dostarczonego do domu.
menning	kultura	Wszystkie idee, normy, symbole, wartości i umiejętności, które otrzymaliśmy od przeszłych pokoleń i które często przekazujemy następnym pokoleniom. To wszystko co człowiek wytworzył i co ma wartość w danym społeczeństwie. Kultura nas kształtuje i uświadamia nam to co jest ważne.

menningarlegur munnur	różnice kulturowe	- to zachowania, gusta artystyczne preferowane przez daną grupę społeczną, całość wiedzy dzielonej przez społeczeństwo; jak się zachowują w danych sytuacjach np. mieszkańcy Skandynawii a jak np. Włosi, czy Hiszpanie –
menntun	wykształcenie	- zasób wiedzy określony programem danej szkoły; wykształcenie podstawowe, średnie, wyższe -
milliliði	pośrednik	- pośrednik to ktoś kto załatwia jakieś sprawy między kimś a kimś lub stara się doprowadzić do zgody między dwiema osobami -
nátengt hugtök		- pojęcia ze sobą powiązane, czasem o zbliżonym znaczeniu-
náttúra	natura	Natura w pojęciu potocznym kojarzy się z nietkniętymi ludzką ręką obszarami przyrodniczymi, z dziką zwierzyną itp. , Generalnie określa się różnice między tym co naturalne a tym co zostało wytworzone przez człowieka.
neyslusamfélag	społeczeństwo konsumpcyjne	Ludzie nie wytwarzają sami potrzebnych rzeczy i usług, ale je kupują od innych. To społeczeństwo nowoczesne, w którym nadrzędnym celem jest konsumpcja i poprawa warunków bytu w stosunku do przeszłych pokoleń.
næringarskortur	niedożywienie	- niedobory wartości odżywczych w pokarmach; niedostateczne odżywienie -
orkugjafi	nośnik energii	Ropa naftowa, węgiel, wiatr, woda, energia elektryczna itp.
óiðnvætt ríki	kraje nieuprzemysłowione, o słabo rozwiniętej gospodarce	Grupa krajów, w której rodzina to jeden z najważniejszych elementów struktury społecznej. Ludzie nie mają wielu możliwości samorealizacji. Gospodarka słabo rozwinięta.
samfélag	społeczeństwo	Duża grupa ludzi mieszkająca (żyjąca) wspólnie, w tym samym czasie, w tym samym miejscu i często w tym samym kraju.

sanngjörn viðskipti	Sprawiedliwy Handel (Fair trade)	Jeden z nurtów ekonomii społecznej, której naczelną zasadą jest uznanie, iż człowiek jest ważniejszy od zysku - Sprawiedliwy Handel dąży do wyeliminowania ubóstwa z krajów Południa poprzez zapewnienie marginalizowanym w procesie globalizacji producentom w Afryce, Azji i Ameryce Łacińskiej równych szans dostępu do rynków w krajach Północy.
siðir	zwyczaje	Ustalone w zbiorowości sposoby zachowania się, ich istnienie jest oparte na tradycji, ma charakter nieuświadomionego naśladownictwa tego co robią inni członkowie grupy.
sjálfbær þróun	zrównoważony rozwój	- rozwój, w którym potrzeby obecnego pokolenia mogą być zaspokojone bez umniejszania szans przyszłych pokoleń na i zaspokojenie ich potrzeb-
sjálfsmynd	autoportret, to jak widzimy samych siebie	- wszystkie wyobrażenia jakie masz na temat samego siebie; cechy fizyczne, pozycja w grupie, twoje cechy charakteru, umiejętności, stosunek do życia itp.-
skilyrði	warunek, warunki	- czynnik, od którego uzależnione jest istnienie lub zajście czegoś; ale też - zastrzeżenie w umowie, od którego spełnienia zależy zrealizowanie czegoś -
stjórnmal	polityka	- działalność władz państwowych, zwłaszcza rządu- - działalność jakiejś grupy społecznej lub partii mająca na celu zdobycie i utrzymanie władzy państwowej; też: cele i zadania takiej działalności oraz metody realizacji takich zadań -
tækni	urządzenia, sprzęty	- przedmioty używane do jakichś prac lub w jakichś okolicznościach -
velmegun	dobrobyt	- dobre warunki materialne – - wysoki standard życia -
vesturlönd	kraje zachodu	- kraje leżące w Europie Zachodniej i Ameryce Północnej -
viðmið	norma/normy	ustalona, ogólnie przyjęta zasada; reguła zachowania się, skonstruowana na podstawie przepisów prawa

vinnuafl	siła robocza	- część społeczeństwa w wieku produkcyjnym, która jest w stanie pracować -
þjónustugreinar	usługi	Gałęzie gospodarki zbudowane na usługach dla innych ludzi o charakterze nieprodukcyjnym: np. edukacja, opieka zdrowotna, system pomocy społecznej.
þróunarlönd	kraje rozwijające się	Termin określający kraje o niskim rozwoju dóbr materialnych. Nie istnieje jednak ogólnie przyjęta definicja kraju rozwiniętego, a poziom rozwoju krajów rozwiniętych również może być zróżnicowany.

Dla zainteresowanych> <https://www.epodreczniki.pl/reader/c/224395/v/latest/t/student-canon>

- <https://pl.wiktionary.org/wiki/>
- <http://sjp.pwn.pl>
- <https://pl.wikipedia.org>
- <https://snara.is/>
- <http://encyklopedia.pwn.pl/>